

FORSKARFREDAG

— En del av europeiska Researchers' Night —

FORSKARFREDAG 2025

Finansieras av
Europeiska unionen

Vetenskap & Allmänhet
PUBLIC & SCIENCE SWEDEN

ForskarFredag 2025 – VA-rapport 2026:1

ISSN: 1653-6843

ISBN: 978-91-89039-34-6

Utgivare: Vetenskap & Allmänhet
Grev Turegatan 14, 114 46 Stockholm
E-post: info@vetenskapallmanhet.se
Webbplats: www.vetenskapallmanhet.se
Facebook/BlueSky/Instagram/LinkedIn/TikTok: @vetenskapoallm

Redaktör & grafisk form: Vendela Kjerner
Ansvarig för skolverksamhet samt nationell samordnare ForskarFredag och Forskar Grand Prix 2025: Julia Brink

Omslag: Forskare Karl Lundén, Sveriges lantbruksuniversitet på exkursion med en gymnasieklass.

Foto: Vetenskap & Allmänhet.

Sida 2: Foto: Vetenskapens Hus

Sida 15: Foto: Gabrielle Beans Picón

Sida 16: Foto: Vetenskap & Allmänhet

ForskarFredag 2025 – möten över hela landet

Tusentals möten mellan forskare och allmänheten, klassrum sprängfyllda av nyfikna frågor och massvis med spännande prova på-aktiviteter. ForskarFredag 2025 välkomnade över 26 000 deltagare och visade att nyfikenhet på forskning finns i alla åldrar – och över hela landet.

Årets tema, Jorden under våra fötter, var möjligt att tolka på flera sätt och vävdes in i många av aktiviteterna.

De fler än 100 programpunkterna bjöd in till science kafés, forskarstafett, snilleblxtmessa, shower, forskarfrukost, science after work, guidade turer och mycket, mycket mer.

På Sveriges mest spridda vetenskapsfestival fanns det möjlighet att prata med forskare inom olika områden. Sammantaget deltog 550 forskare i ForskarFredag, som är en del av den europeiska vetenskapsfestivalen European Researchers' Night.

I år arrangerades 90 procent av programpunkterna på plats. Det fanns aktiviteter på 25 orter och besöksenkäterna visar att deltagarna kom från minst 152 kommuner.

Årets massexperiment "Hur mår du bra" samlade in berättelser från äldre, vilket är den åldersgrupp där störst andel får medicin mot

depression, men trots det ofta förbises. Äldre från Sveriges alla regioner delade med sig om vad de gör för att må bra under åldrandet. Berättelserna analyseras nu och resultaten kommer att användas i annan forskning som berör äldre och äldres psykiska hälsa, både i Sverige och internationellt.

Genom Låna en forskare mötte drygt 8 000 elever forskare i klassrummet – antingen via ett fysiskt besök eller ett digitalt möte. Forskarna representerade nästan alla Sveriges lärosäten och är verksamma inom flera fält.

69% av de 1283 som svarade på besöksenkäten svarade att de, efter ForskarFredag, bättre förstår hur forskning påverkar deras vardag.

Stort tack till alla arrangörer, forskare, lärare, elever, privatpersoner och samarbetspartners som bidrog till ForskarFredag 2025.

2026 uppmärksammar vi att ForskarFredag fyller 20 år.

Då blickar vi in i framtidens forskning och lyfter lärdomar från de två decennier vetenskapsfestivalen har skapat nya mötesplatser för forskare och allmänhet.

Under våren lanserar vi även Forskaren återvänder hem, en ny satsning som stödjer forskare som vill åka och träffa klasser i sin hembygd.

Självlkärt firar vi även med pompa och ståt under ForskarFredag-veckan, så skriv in den 21-26 september 2026 i kalendern redan nu!

/ForskarFredag-gänget

Jorden under våra fötter

Temat Jorden under våra fötter löpte som en röd tråd i programpunkterna under årets ForskarFredag, men med olika tolkningar och innebörd. Här är några nedslag!

I Stenungsund kunde Molekylsverkstans besökare ställa frågor till Christian Öhrling om det stora jordskred som drabbade kommunen 2023. Han är statsgeolog och var med i haverikommissionen och utredde skredet. Under ST-tidningens besök under ForskarFredag berättade han att det – trots att skredet hade stor påverkan på samhället – var något av ett drömjobb.

”Att få komma nära, att få se den här lottningen av jorden, arbetena med alla maskiner... då hade jag en möjlighet att få komma dit och se hur det såg ut. Det är ganska unikt för en geolog.”

På Vetenskapens Hus i Stockholm tog hundratals elever chansen att interagera med forskare från bland annat Stockholms universitet. Daniela Guasconi och Eric Schwarz, som båda forskar på jordens förmåga att binda koldioxid, lät elever känna och lukta på kompostjord för att försöka bedöma hur länge den brutits ned. Och under ledning av Larissa Frey och Joshua Hellmann fick elever skapa sin egen modell av permafrost, för att se hur den reagerar och hur kol finns bundet däri.

Jorden under våra fötter – om att söka skydd i ett annat land var en annan tolkning av temat. På Södertörns högskola berättade Petter Tinghög, forskare i socialepidemiologi på Röda Korset Högskola, om hur boendeformen under asyltiden kan påverka mäendet långt senare i livet.

I Uppsala följde två gymnasieklasser med SLU-forskaren Karl Lundén på en excursion för att lära sig om livet i underjorden och hur det påverkas av mänskliga aktiviteter.

utforskades på flera sätt

Tanken med presentationen och samtalen var att visa hur forskning går till i praktiken – hur frågor ställs, hur svaren tolkas och hur komplexa samband kan påverka både resultat och samhällsdebatt. Forskningen har kanske inte alltid har alla svar, men är det bästa alternativet vi har.

– Det var intressant att se hur man gör den forskningen som blir nyheter på SVT, berättade Alexander Olsson Illhammar från Stadsmissionens folkhögskola under besöket på Södertörns högskola.

Dalénium Science Center bjöd in seismologen Peter Schmidt till Ällebergs-gymnasiet där han berättade om sitt arbete och om jordbävningar medan det på Curiosum i Umeå gick att prata

med forskarna Louise Vang Sørensen och Tamara Van Steijn, som höll i en station där besökarna fick testa en ny metod att studera jordhälsa.

– De nuvarande metoderna kräver att man gräver i jorden för att ta prover, vilket kan få ganska stor påverkan och störa de djur och organismer som lever där. Vår förhoppning är att vi genom att övervaka de ljud som exempelvis myror och dagmaskar gör, istället kan utvärdera jordhälsa på ett nytt sätt. Vi vill ta reda på om ljuden skiljer sig åt beroende på jordens kvalitet, säger Louise Vang Sørensen.

På 2047 Science Center i Borlänge fick besökarna undersöka jord på olika sätt. På plats fanns även en geolog som visade mineraler och hur de används i vardagslivet.

Modeller av permafrost på AlbaNova i Stockholm.

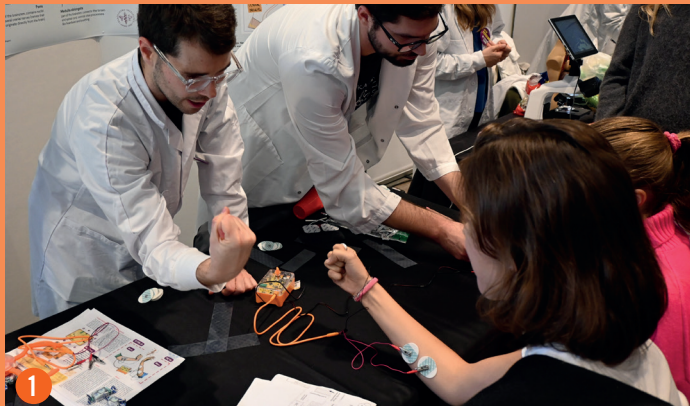
Forskaren Petter Tinghög från Röda korsets högskola.

Guidade turer på Alnarps farm med fokus på jord.

Experiment under ForskarFredag i Borlänge.

1

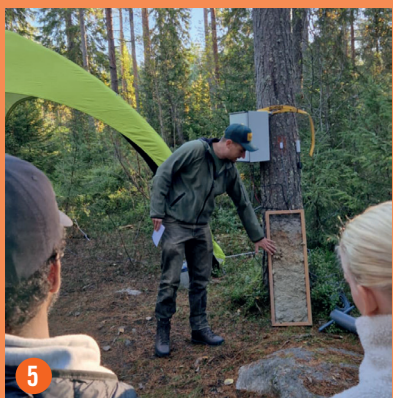
2

3

4

5

FORSKARFREDAG ARRANGERADES PÅ 25 ORTER. BLAND ANNAT GICK DET ATT ...

- 1 lära sig nytt, experimentera och prata med forskare under Forskarmässan på Alba Nova Stockholm.
- 2 på Exploratoriet ta del av resultatet av de samarbeten mellan forskare och skolklasser som löpt under flera månader i Skellefteå.
- 3 testa att programmera tillsammans med forskare från Blekinge Tekniska Högskola på Kreativum i Karlshamn.
- 4 spela översvämningspel för att utforska vad händer om krisen kommer, tillsammans med forskare från Karlstad universitet.
- 5 lära sig hur man kartlägger skogen tillsammans med forskare från Sveriges lantbruksuniversitet i Umeå.
- 6 testa äldredräkter och få en inblick i framtidens vård på Skaraborgs Hälsoteknikcentrum i Skövde.

ÖSTERSUND

BORLÄNGE

KARLSTAD

SKARA

TROLLHÄTTAN

STENUNGSUND

GÖTEBORG

BORÅS JÖNKÖP

HELSINGBORG

ALNARP

LUND

6

7 testa att gå på en planka med VR-glasögon som sätter dig i en skyskrapa. ett sätt att kunna utmana och bota höjdskräck, på Curiosum i Umeå.

8 gå på forskarstafett i Norrköping och träffa forskare från Linköpings universitet.

9 besöka labb vid forskningscentrum STC och FSCN på Mittuniversitetet i Sundsvall och upptäcka forskningen där.

10 fråga forskaren Enrico Ronchi om hur människor beter sig i nödsituationer, på Science Center Helsingborg.

11 visualisera framtida klimatanpassade samhällen tillsammans med forskare från SMHI under en workshop i Norrköping.

FOTO: VETENSKAPENS HUS, EXPLORATORIET, KREATIVUM, KARLSTADS UNIVERSITET, SLU, HÖGSKOLAN I SKÖVDE, GABRIELLE BEANS PICÓN/ CURIOSUM, VETENSKAP & ALLMÄNHET, MITTUNIVERSITETET, CAMILLA NOTHHAFT/ CAMPUS HELSINGBORG

10

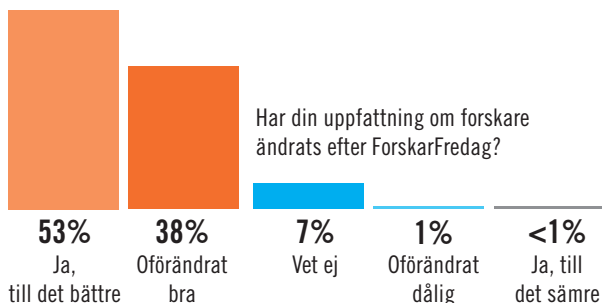
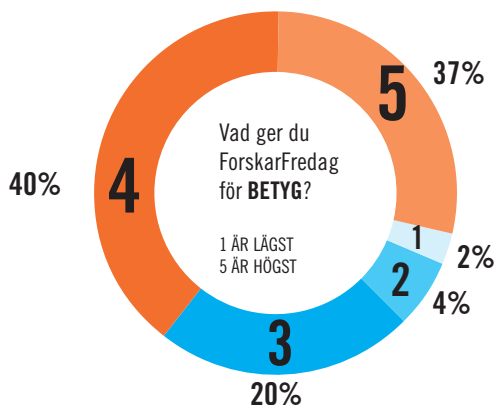
11

BESÖKARE

26 000

personer deltog i aktiviteter under ForskarFredag 2025.

Av de **1283** som var med i utvärderingen tyckte

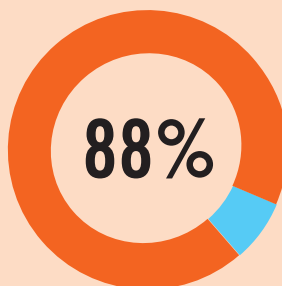
FORSKARE

Tror du att du har bidragit till att inspirera unga till att vilja satsa på en forskarkarriär?

JA 66%

VET EJ 29%

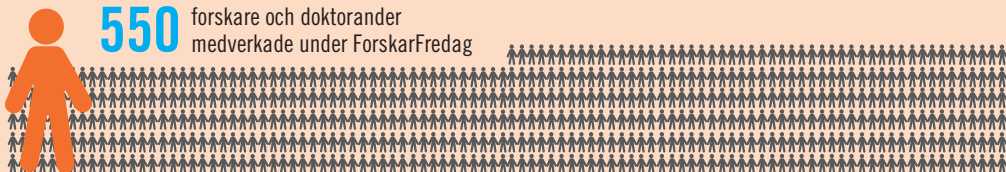
NEJ 5%

56%

av forskarna* svarade att de har fått nya insikter eller inspiration från besökarna efter att deltagit i ForskarFredag.

550 forskare och doktorander medverkade under ForskarFredag

Forskaren Sonali Ranade, SLU, skapar statisk elektricitet tillsammans med Elodie Libby under ForskarFredagsmys på Curiosum i Umeå.

FOTO: GABRIELLE BEANS PICÓN

8 000 elever lånade forskare

För femte året i rad gick det att låna forskare på nationell nivå. Under en vecka i april, samt under ForskarFredag-veckan i september, träffade de 40 forskare som deltog drygt 8 000 elever över hela landet – antingen på plats eller via digitala möten.

– Jag har jätteroligt under besöken och uppskattar verkligen mötena med eleverna, säger forskaren Irma Mahmutovic Persson från Lunds universitet som under året har träffat 15 klasser i olika åldrar.

Hon har åkt ut till flera skolor i och kring Lund. Majoriteten av lånen har dock varit digitala så det har varit viktigt att väva in interaktion även när mötet sker via en skärm. Framför allt sker det genom att hålla öppet för spontana frågor.

Sammantaget står frågorna och Irmas svar på dem för kanske halva besöket. Samtalen rör sig både kring hur lungorna fungerar och vad Irma forskar om, samt vad det innebär att arbeta som forskare.

– Hur mycket det blir av varje beror lite på vad jag och läraren har pratat om innan. Har de till exempel en karriärvecka i skola berättar jag mer om vad mitt jobb innebär – håller de på med kroppen

i biologin, ja, då fokuserar jag mer på lungans funktion, säger Irma Mahmutovic Persson.

Arash Heydarian Pashakhanlo, forskare vid Försvarshögskolan, besökte niondeklassare på Rinkebyskolan i Stockholm. Han berättade bland annat om hur drönare används i krig och hur hans erfarenhet av att växa upp i ett krigshärjat land har fått honom att intressera sig för frågorna. Besöket gick som Arash tänkt, men han valde att ställa om sin presentation något under tiden.

96%

av lärarna som svarade på en enkät efter lånen uppger att de gärna deltar igen. Fyra procent svarade kanske.

– Efter 5-10 minuter ändrade jag strategi och satsade mer på dialog istället för monolog, och ställde frågor som eleverna fick svara på. Eleverna var väldigt verbala och nyfiktiga, och jag märkte att de blev ännu mer intresserade när de blev tilltalade.

Arash Heydarian Pashakhanlo menar att lånen gynnar både forskaren och eleverna – och vetenskapen i sig.

– Jag lär mig av elevernas sätt att se på saker och ting. Och de lär sig förhoppningsvis något av mig. Någon som kanske inte tänkt på yrket tidigare kan få upp ögonen för det. Det kan vetenskapen tjäna väldigt mycket på, på längre sikt, säger han.

ELEVER OM VAD DE LÄRT SIG AV BESÖKEN

Jag insåg att man inte behöver vara nörd och att man kan forska på nästan vad som helst.

ELEV 15 ÅR

Vad forskare gör och hur det går till.

ELEV 16 ÅR

Att forskare inte är världens smartaste på ALLT utan att dom också har svårt i vissa ämnen.

ELEV 10 ÅR

Jag trodde att det var svårt att bli forskare, men när forskaren kom till vår skola och berättade hur hon blev forskare visste jag att det är inte omöjligt att bli en forskare.

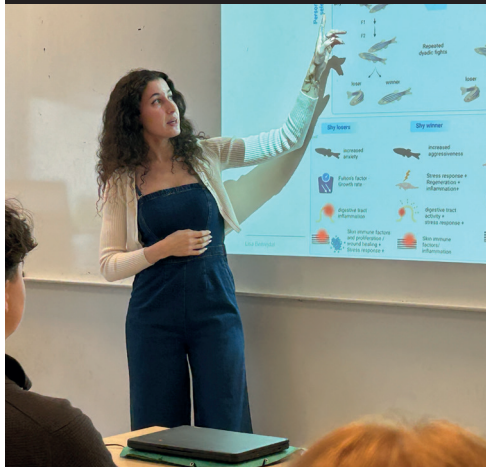
ELEV 17 ÅR

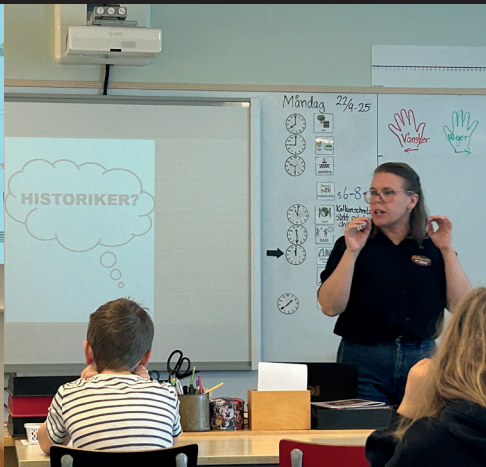
Arash Heydarian Pashakhanlo, Försvarshögskolan, med nondeklassaren Navid på Rinkebysskolan i Stockholm.

Irma Mahmutovic Persson från Lunds universitet har under året har träffat 15 klasser i olika åldrar.

Lisa Benjedral, på Karolinska Institutet besökte bland annat årskurs 9 på Stavsborgsskolan i Älta utanför Stockholm.

Lisa-Maria Cambladh, Uppsala universitet, besökte bland annat årskurs 3 på Utsäljeskolan i Huddinge.

Att forskare ser olika ut och har olika bakgrund.

ELEV 16 ÅR

Det har lärt mig om vad forskare jobbar med och att vi behöver forskare i vår värld.

ELEV 11 ÅR

Hen visade sitt schemat där man kunde se att det inte bara handlar om mätningar utan också om att prata med andra och att läsa artiklar.

ELEV 17 ÅR

Att forskare ser olika ut och har olika bakgrund.

ELEV 16 ÅR

Jag har lärt mig hur de kan påverka samhället och hur de kan lösa problem. Jag har också lärt mig att det är en lång period med utbildning för att bli forskare.

ELEV 17 ÅR

Finalen hölls på Kulturhuset i Stockholm. Från vänster: Konferencier Josefin Johansson, prisutdelare Maria Thuveson, Vetenskapsrådet, jurymedlem Lena Nordlund, vetenskapsjournalist Sverige Radio samt finalisterna

De dödas data gav full pott

I Forskar Grand Prix bedömer publiken och juryn hur enkelt, intresseväckande och förståeligt finalisterna presenterar sin forskning. För första gången i tävlingens historia landade vinnarpokalen i Uppsala.

Carl Öhman, verksam vid Uppsala universitet, undersöker vad som händer med våra digitala avtryck när vi dör. Hans presentation belönades med toppbeyget 5 av alla i juryn, som bestod av komikern Ahmed Berhan, Nina Wormbs,

professor i teknikhistoria vid KTH samt vetenskapsjournalisten Lena Nordlund. När även publikens röster räknats stod det klart att Carl Öhman tagit hem Forskar grand Prix 2025, som hölls på Kulturhuset i Stockholm.

– Det känns helt makalöst, jag var en pluggis i skolan och usel på sport. Så jag fick aldrig någon pokal som alla min sportiga vänner. Men nu har jag vunnit en! sa Carl Öhman på scen direkt efter vinsten.

GRAND PRIX 2025

Petra Holmberg, Magdalena Lindblom, Vivek Shenoy Venkataesh och Martina Olsson. Nina Wormbs, professor KTH. Med i juryn var även komikern Ahmed Berhan. Längst fram sitter årets vinnare Carl Öhman. FOTO: THOMAS CARLGRÉN

i Forskar Grand Prix-finalen

Vivek Venkatesh Shenoy från Scania/KTH tog hem andraplatsen. Hans forskning handlar om hur lastbilstransporter ska ställa om från diesel till el. På tredjeplats kom Martina Olsson vid Chalmers som berättade om hur röntgen kan användas för att skapa bättre mediciner.

De fem finalisterna kvalificerade sig via deltävlingar under året. En deltävling var öppen att söka för forskare verksamma i hela landet. Nytt var att den genomfördes inför publik som en del

av SciFest i Uppsala, en vetenskapsfestival som samarbetar med ForskarFredag.

FINALISTER 2025

Carl Öhman Uppsala universitet
Martina Olsson Chalmers tekniska högskola
Vivek Shenoy Venkatesh KTH, Scania
Petra Holmberg Lunds universitet
Magdalena Lindblom Mälardalens universitet

ST-tidningen,
2 oktober 2025

Skövde Nyheter
24 november 2025

Forskning och Framsteg,
20 november 2025

FORSKARFREDAG I MEDIA

94 gånger nämndes **ForskarFredag**, **Forskar Grand Prix**, **Låna en forskare** eller **Vad säger skolans väggar** i tryckt press, radio, TV eller redaktionella webbsidor under 2025.*

NÅGRA EXEMPEL PÅ ARTIKLAR OCH INSLAG:

- KORT OM... ATT LÅNA FORSKARE
Forskningsnätet, 14 februari 2025
- HUR MÅR DU BRA?
SVT Morgonstudion, 2 september 2025
- NYTT MEDBORGARFORSKNINGSPROJEKT LYFTER ÄLDRES RÖSTER OM PSYKISK HÄLSA
IT-Pedagogen, 4 september 2025
- ÄLDRES PSYKISKA HÄLSA FOKUS I NYTT PROJEKT
Sveriges radio, 4 september 2025
- GUIDE: HÄNDER I SKARBORG
Västerbottens-Kuriren, 22 september 2025
- JÄTTEFEST I ESKILSTUNA – MED TV-PROFILEN
Eskilstuna-kuriren, 24 september 2025
- INTERVJU MED DANIEL EKWALL SOM DELTAR I LÅNA EN FORSKARE
P4 Sjuhärad, 27 september 2025
- STATS GEOLOGEN SVARADE PÅ ALLMÄNHETENS FRÅGOR OM JORDSKREDET
ST-tidningen, 30 september 2025
- VINNAREN AV FORSKAR GRAND PRIX I MORGONSOFFAN
Tv4, 19 november 2025
- DÖDAS DATA PÅ FACEBOOK VINNER FORSKAR GRAND PRIX 2025
Forskning och Framsteg, 20 november 2025
- HANN VANN POKALEN (FORSKAR GRAND PRIX)
Talkshow i P1, 24 november 2025

1070 GÅNGER NÄMNDDES FORSKARFREDAG, FORSKAR GRAND PRIX, LÅNA EN FORSKARE, VAD SÄGER SKOLANS VÄGGAR ELLER HUR MÅR DU BRA I SOCIALA MEDIER (FACEBOOK, INSTAGRAM, X) UNDER 2025*.

FINANSIÄRER

Ett stort tack till våra nationella samarbetspartners 2025

CARL TRYGGERSS
STIFTELSE
FÖR VETENSKAPLIG FÖRSKNING

Kungl. Patriotiska Sällskapet

Vetenskapsrådet

Kungl. VITTERHETS HISTORIE
OCH ANTIKVITETS AKADEMIEN
Vitterhetsakademien

Wenner-Gren Stiftelserna

Naturvetarna

Oscar och
Maria Ekmans
Donationsfond

Finansieras av
Europeiska unionen

VETENSKAP & ALLMÄNHET ÄR EN IDEELL
FÖRENING SOM FRÄMJAR DIALOG OCH ÖPPENHET
MELLAN ALLMÄNHET OCH FORSKARE

Vi arbetar för att åstadkomma samtal om forskning i nya former som engagerar. Vetenskap & Allmänhet utvecklar också ny kunskap om relationerna mellan forskning och samhälle genom opinionsundersökningar och studier.

Vetenskap & Allmänhet utgörs av medlemmarna, som är både individer och organisationer.

Vill du vara med i ForskarFredag eller veta mer om Vetenskap & Allmänhets dialogaktiviteter?
Kontakta **oss** på info@forskarfredag.se

Instagram: [forskarfredag](#) & [vetenskapoallm](#)
Facebook: [forskarfredag](#) & [vetenskapoallm](#)
LinkedIn, BlueSky, TikTok och Youtube: [vetenskapoallm](#)

Läs mer på:
vetenskapallmanhet.se,
forskarfredag.se & forskargrandprix.se

Vetenskap & Allmänhet

PUBLIC & SCIENCE SWEDEN

